

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia. Työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä, joista antaa työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta työttömyyspäivärahan maksajaa sitovan lausunnon, täsmennettäisiin. Määräaikaisissa ryhmälomautuksissa, joissa lomautettuja on vähintään 10, ei edellytettäisi työvoimapolitiittista lausuntoa. Työmarkkinoiden käytettävissäolosta, yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan sekä siitä, ketä on pidettävä päätoimisena opiskelijana säädettäisiin nykyistä lakia täsmällisemmin. Ilman pätevää syytä, omasta syystä johtuvasta työttömyydestä aiheutuvaa lain mukaista määräaika, jolta ei makseta työttömyyspäivärahaa, ehdotetaan pidennettäväksi kahdeksaan viikkoon. Laista ehdotetaan poistettavaksi yli 50 vuotta täyttäneiden oikeus aina kieltäytyä koulutuksesta ja työssäkäyntialueen ulkopuolella sijaitsevasta työstä. Henkilö voisi esityksen mukaan erota maan rajojen ulkopuolella tehtävästä työstä vastaavasti kuin hän voi nykyisin kieltäytyä vastaanottamasta kyseessä olevaa työtä. Työmarkkinoilta poissoolo ilman hyväksyttävää syytä säänneltäisiin nykyistä täsmällisemmin. Työttömyyspäivärahan ja työvoimapolitiittisen koulutustuen saami-

sen rajaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Omavastuusäännöstä ehdotetaan lievennettäväksi niiden osalta, jotka ovat olleet työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa tai kuntoutuksessa. Lisäksi lain voimaantulosäännöstä ehdotetaan lievennettäväksi niiden henkilöiden osalta, jotka ovat olleet yhdenjaksoisessa kokoaikatyössä osa-aikatyösuhteen jatkuessa edelleen ja jotka ovat olleet työnhakijoina ennen kokoaikatyön alkamista.

Sosiaali- ja terveystieteiden valvontamahdollisuuksia ehdotetaan parannettavaksi lisäämällä lakiin oikeus työttömyyskassoja sitovien määräysten antamiseen työttömyyspäivärahan myöntämis-, maksamis- ja takaisinperintämenettelyistä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuutus säätää asetuksella siitä, mitä toimintoja, esimerkiksi vapaaehtoistyötä tai opiskelua, työtön henkilö voi harjoittaa työttömyyspäiväraha-oikeuttaan menettämättä.

Työvoimapiireissä olevat työttömyysturvasiamiehet saisivat oikeuden valittaa työttömyysturvalautakuntaan ja vakuutus-oikeuteen työvoimapolitiittisten asioiden osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Työvoimapolitiittinen lausunto määräaikaissa ryhmälomautuksissa (3 §)

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa työttömyysturvan maksajalle työvoimapolitiittisen lausunnon. Näiden välinen tehtävänjako perustuu työvoimatoimikunnasta annetun asetuksen (698/84) 2 §:ään.

Työttömän ei tarvitse määräaikaisen lomautuksen aikana ilmoittautua henkilökohtaisesti työnhakijaksi työvoimatoimistoon. Riittää, kun työnantaja tekee lomautuksesta ilmoituksen ja toimittaa lomautuksen kestäessä työvoimatoimistolle tarkistusilmoitukset, joista käy ilmi lomautettujen henkilöiden henkilötiedot ja lomautuspäivät. Menettelyä sovelletaan, kun lomautettuja on vähintään kymmenen. Menettelyn perusteena ovat työsopimuslain 30 a ja 30 b §:n säännökset. Työvoimatoimisto voi edellyttää muunkinlaista ilmoittautumistapaa, jos se harkitsee henkilökohtaisen ilmoittautumisen perustelluksi. Tarkistusilmoituksen perusteella työvoimatoimisto antaa työttömyyskassoille ja sosiaalivakuutustoimikunnille lausunnot. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että työvoimatoimisto lähettää työnantajan toimitaman luettelon eteenpäin omalla lausuntonlaan varustettuna. Työvoimatoimisto ei yleensä tarkistusilmoituksen perusteella pysty tarkemmin tutkimaan oikeutta päivärahaan.

Koska työvoimatoimiston lausunto määräaikaisten lomautusten osalta on käytännössä usein pelkkä muodollisuus, on tarkoituksenmukaista muuttaa tätä menettelyä. Näin voidaan yksinkertaistaa ja nopeuttaa työttömyysturvasioiden hoitoa ilman, että sillä olisi haitallisia vaikutuksia lomautetulle taikka työvoimatoimistojen toiminnalle. Työvoimatoimisto voi työnantajan lomautusilmoituksen perusteella kutsua lomautetun työn tarjoamiseksi työvoimatoimistoon ja lomautetulla on luonnollisesti oikeus käyttää kaikkia työvoimapalveluja kuten esimerkiksi halutessaan tulla kirjatuksi työnhakijaksi.

Lomautustapauksissa annettaviin lausuntoihin liittyy lisäksi paljon sekaannuksia, jotka saattavat haitata lomautetun henkilön työttömyysturva-asioiden hoitoa. Vastaavia ongelmia liittyy myös työvoimapolitiittisesta aikuiskoulu-

tuksesta annetun lain (763/90) mukaisiin ilmoituksiin lomautuskoulutuksen osalta. Jos päiväraha voitaisiin maksaa suoraan työnantajan ilmoituksen perusteella, voitaisiin työpaikoilla liittää lomautusilmoituksen yhteyteen jo valmiiksi päivärahahakemukset, mikä helpottaisi maksatusta.

Tämän vuoksi ehdotetaan työttömyysturvalain 3 §:ään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan työvoimapolitiittista lausuntoa ei edellytetäsi määräaikaissa ryhmälomautuksissa, joissa lomautettuja on vähintään kymmenen.

Lomautettu olisi kuitenkin velvollinen ilmoittamaan päivärahan maksajalle niistä seikoista, jotka liittyvät työttömyyspäivärahan saamiseen lomautusajalta. Ilmoittamisvelvollisuus koskisi kaikkia päivärahan saamiseen liittyviä seikkoja.

1.2. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutustuki ja oikeus työttömyyspäivärahaan (5 §)

Lain 2 §:n mukaan työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi ja työttömyydestä aiheutuvien taloudellisten menetysten lieventämiseksi maksetaan työttömyyspäivärahaa. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen valitulla opiskelijalla on koulutusaikaisen toimeentulon turvaamiseksi oikeus koulutustukeen ja muihin opintososiaalisiin etuuksiin työvoimapolitiittisestä aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti. Työttömyyspäivärahan ja koulutusaikaisten opintososiaalisten etuuksien myöntämisestä ja maksamisesta huolehtivat kansaneläkelaitos ja työttömyyskassalaisissa (603/84) tarkoitetut työttömyyskassat.

Pääsääntöisesti työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, koska häntä pidetään työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 10 kohdassa ja 6 momentissa tarkoitettuna päätoimisena opiskelijana. Koulutustarjonnan monipuolistuessa sellainen työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, johon osallistuminen ei estä työttömyyspäivärahan saamista, on lisääntynyt. Tällainen koulutusmuoto on muun muassa iltaopiskelu. Tällöin joudutaan määrittelemään erikseen koulutustuki ja työttömyyspäiväraha sekä vähentämään ne toisistaan työvoimapolitiittisestä aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:n

2 momentissa ja työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuina lakisääteisinä etuuksina. Menetely on etuuskien maksajalle työläs, koska koulutustuki vastaa määrältään työttömyyspäivärahaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 5 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 10 a kohta, jonka mukaan henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan siltä ajalta, jolta hän saa työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

1.3. Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset (5 §)

Työttömyysturvan saamisen edellytyksenä on, että henkilö on työmarkkinoiden käytävissä, toisin sanoen hän on kykenevä ottamaan vastaan tarjotun työn työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai osallistumaan hänelle tarjottuun soveltuvaan koulutukseen. Ennen kuin henkilön voidaan katsoa asettavan itse rajoituksia, jotka estävät hänen työmarkkinoilla olonsa, hänelle on 5 §:n 2 momentin mukaan varattava kohtuullinen aika lastenhoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen.

Henkilö on nykyisen työttömyysturvalain 4 ja 5 §:n mukaan aina työmarkkinoiden käytävissä, jollei yksilöidyn työ- tai koulutustarjouksen perusteella toisin todeta. Edellytyksen toteamisen tiukka sitominen vain yksilöityyn työ- tai koulutustarjoukseen on jossakin määrin ongelmallista. Oikeusturvanäkökohdat edellyttävät kuitenkin, että työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset on riittävän selvästi määritelty. Tämän vuoksi pääsääntönä on pidettävä, että henkilön itsensä asettamat rajoitukset aiheuttavat haitallisia seuraamuksia vasta, kun työtä tai koulutusta yksilöidysti on tarjolla.

Mainituin perustein 5 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määritelmä tilanteista, joissa ilman työtarjousta voidaan katsoa henkilön olevan työmarkkinoiden ulkopuolella. Ehdotuksen mukaan henkilö ei ole työmarkkinoiden käytävissä sellaisena aikana, jona hän on matkan, kertausharjoitusten, asevelvollisuuden, vapausrangaistuksen, sairaalassa tapahtuvan hoidon ja muuhun tähän verrattavan laitoshoidon tai niihin rinnastettavan synn johdosta estynyt ottamasta vastaan työtä tai osallistumaan koulutukseen, vaikka hänelle ei ole

tehty yksilöityä työhönsoitusta tai häntä ei ole osoitettu koulutukseen.

Matkalla tarkoitetaan sekä kotimaan- että ulkomaanmatkaa. Kotimaan matkan aikana henkilö ei ole työmarkkinoiden käytävissä, ellei hän ole jättänyt työvoimaviranomaiselle tietoa ennen matkaa siitä, mistä hän on tavoitettavissa matkan aikana joko puhelimitse tai kirjeitse. Ulkomaan matkan aikana henkilö ei pääsääntöisesti ole työmarkkinoiden käytävissä. Jos kuitenkin henkilö on jättänyt työvoimaviranomaiselle edellä mainitut yhteystietonsa ja hänellä on tosiasialliset mahdollisuudet ilmoitetun matkan aikana henkilökohtaiseen yhteydenottoon työvoimatoimistoon tai välittömiin toimenpiteisiin mahdollisen työ- tai koulutustarjouksen johdosta, voidaan hänen katsoa olevan työmarkkinoiden käytävissä myös matkan ajan. Laitoshoidoajalla tarkoitetaan aikaa, jona henkilö on muun muassa sairaalassa tapahtuvan hoidon ja erilaisissa hoitolaitoksissa kuten kuntoutuslaitoksissa ja niihin verrattavissa laitoksissa tapahtuvan kuntoutuksen tai hoidon taikka muun synn takia estynyt vastaanottamasta työtä. Laitoshoidoajaltakin maksettaisiin kuitenkin lain 5 §:n 4 momentin mukaisesti päiväraha siltä työkyvyttömyysajalta, jolta henkilö ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa, minkä vuoksi lain 5 §:n 4 momenttiin lisättäisiin viittaus 5 §:n 1 momentin 3 kohtaan ja 2 momenttiin.

1.4. Yrittäjien oikeus työttömyysturvaan (1 ja 5 §)

Lain 5 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan siltä ajalta, jona hänen on katsottava työllistyvän omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä tai tätä vastaavalla tavalla omassa työssään. Yrityksenä pidetään myös maatalousyrittäystä.

Henkilön katsotaan työllistyvän, jos hänen työmääränsä yrityksessä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan työttömyysturvaan on oikeus yritystoimintaa harjoittavalla henkilöllä, jos hänen aikaisemman työssäolonsa tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella taikka

muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Hallituksen esityksessä nykyiseksi työttömyysturvalaiksi (HE 38/1984 vp) todetaan, että työttömyysturvan tarkoituksena ei ole kompensoida yritystoiminnan riskejä. Yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle ei siten yleensä voida maksaa työttömyyspäivärahaa. Työttömyyspäivärahaa voidaan kuitenkin maksaa yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle mukaan lukien maatalousyrittäjä, jos hänen aikaisemman työhistoriansa tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Käytännössä säännöksen soveltaminen on työvoimapoliittisesti ongelmallinen. Yrityksen vaatiman olennaisen työmäärän väheneminen verrattuna aikaisempaan yrityksessä tehtyyn työmäärään taikka sen seikan arviointi, onko yritystoiminta esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle, on vaikeaa. Yritystoimintaa tulisi arvioida laajempaan kokonaisuutena kuin palkkatyötä. Yritystoimintaan sisältyy muutakin kuin varsinaista tuotannollista toimintaa kuten esimerkiksi tuotteiden ja hyödykkeiden markkinointia, jolta ajalta ei yritystoiminta tuota tuloa. Yritystoimintaan liittyy myös taloudellisista suhdanteista tai muista syistä johtuvia katkoksia, joita ei työttömyyspäivärahalla tule kattaa. Nykyisellään säännöksen soveltaminen on muodostunut jossain määrin epäyhtenäiseksi ja monissa tapauksissa johtanut yrittäjäriskin väistymiseen.

Edellä todetun perusteella on tarkoituksenmukaista, että yrittäjälle, jonka yritystoimintaa ei ole lopetettu, mutta joka muutoin täyttäisi työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset, asetettaisiin odotusaika ennen päivärahaoikeuden syntymistä. Samalla edellytettäisiin yritystoiminnan todisteellista keskeytymistä. Koska käytännössä on vaikeaa sen seikan toteaminen, milloin yrityksen vaatima työmäärä on niin pieni tai yritystoiminta muutoin kuin tilapäisesti on keskeytynyt, on perusteltua seurata yrittäjän työllistymistä omassa tai muussa työssään pidemmältä ajalta, jollei kysymyksessä ole palkansaajaan rinnastettava yrittäjä taikka yrittäjä, jonka yritystoiminta on ollut sivutoimista. Käytännössä tilapäiset, lyhytkestoiset yritystoiminnan keskeyttämiset tai toiminnan

supistumiset eivät vielä osoita sitä, että yrittäjällä tulisi olla oikeus työttömyysturvaan yritystoimintaan sisältyvän muun tuloa tuottamattoman työn ja yritysrisikin takia. Lisäksi on tarkoituksenmukaista erottaa lain 5 §:n 5 momentissa toisistaan työttömänä aloitettu yritystoiminta ja muu yritystoiminta.

Ehdotuksen mukaan henkilön katsotaan työllistyvän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetulla tavalla omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä, jos hänen työmääränsä hänen työttömänä aloittamassaan yrityksessä tai omassa työssä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Lisäksi ehdotetaan, että henkilöä, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä tai työllistynyt sitä vastaavalla tavalla omassa työssään, pidetään päätoimisena yrittäjänä siihen asti, kun hän on todistettavasti lopettanut yritystoimintansa tai yritystoiminta on ollut todisteellisesti keskeytynyt vähintään kuuden kuukauden ajan.

Päivärahan hakijan tulee esittää luotettavaksi katsottava selvitys yritystoiminnan lopettamisesta esimerkiksi viranomaisen antama todistus tai kauppaakirja yrityksen myynnistä. Pääsääntönä tulee olla, että yritystoiminta on lopetettu ennen kuin oikeus työttömyysturvaan syntyy. Yritystoiminnan keskeyttämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa yritys ei ole työllistänyt tai tuottanut kohtuulliseksi katsottavaa toimeentuloa.

Eräissä tilanteissa yritystoiminnan poikkeuksellisen luonteen johdosta yrittäjäriskille tulee kuitenkin antaa vähäisempi merkitys. Tällöin oikeus työttömyysturvaan voisi syntyä yritystoiminnan vähenemisen perusteella, vaikkei yritystoiminta olisikaan loppunut tai ollut vähintään kuuden kuukauden ajan keskeytynyt. Työttömyyspäivärahaoikeus edellyttäisi tällöin yritystoiminnan oleellista muutosta. Erityisesti yrittäjiltä, joilla on omistuksessaan merkittäviä tuotantopääomia, esimerkiksi maatalousyrittäjät, edellytettäisiin nykyisen käytännön mukaisesti yritystoiminnan vaatiman työmäärän oleellista vähenemistä ja tuotanto-olosuhteiden muutosta. Edellä todettuun viitaten esityksessä ehdotetaan nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti, että kausiluonteisella yrittäjällä, palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä sekä yrittäjällä, jonka yritystoiminta on sivutoimista, olisi oikeus työttömyysturvaan edellyttäen, että hänen aikaisemman työssäolonsa tai yritystoimintansa olennaisen vähenemisen perusteella

taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työ määrän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Kausiluonteisena yrittäjänä pidetään henkilöä, jonka yritystoiminnan kausiluonteisuus johtuu luonnonolosuhteista, esimerkiksi eräät maanrakennusyrittäjät, torikauppiat, puutarhavielijät, kalastajat ja niin edelleen. Lisäksi edellytetään, ettei kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatu tuloa yritys tai se ei ole tarkoitettu turvaamaan ympärivuotista toimeentuloa. Pääsääntöisesti yritystoimintaa ei pidettäisi kausiluonteisena, jos toimintaa on mahdollista harjoittaa enemmän kuin kuusi kuukautta vuodessa.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on. Lisäksi edellytetään, että hänellä ei ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut pääsääntöisesti enempää kuin yksi työntekijä kerrallaan palveluksessaan. Kyseessä on siis yrittäjä, jonka kohdalla yritystulo on lähinnä palkanmaksutapa ja hänen asemansa muutoin on rinnastettavissa työntekijään. Päivärahan hakijan on aina esitettävä asian ratkaisemiseksi tarpeelliseksi katsottavat asiakirjat.

Sivutoimisella yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka on toiminut yrittäjänä pitkäaikaisen kokopäiväisen päätyönsä ohella.

1.5. Päätoiminen opiskelija (5 §)

Päätoimisena opiskelijana, jolla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, pidetään henkilöä, jonka opiskelun vaatima työ määrä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan myöskään opiskelun loma-aikana. Tammikuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleen lain muutoksen mukaan lukion tai peruskoulun päivälinjalla opiskelevaa pidetään päätoimisena opiskelijana lukukauden loppuun asti. Saman periaatteen soveltaminen olisi perusteltua muidenkin oppilaitosten osalta päästötodistuksen saamiseen asti.

Opintojen keskeyttäminen ennen päästötodistuksen saamista oikeuttaisi päivärahaan, jos

siitä esitetään luotettava selvitys. Lain 8 §:ssä määritellyn koulutuksen keskeyttäminen ilman pätevää syytä johtaisi luonnollisesti edelleen karenssiseuraamukseen. Lain muutoksella halutaan lisäksi selkiyttää eri tukimuotojen välisiä rajoja. Oppilas, joka opiskelee päätoimisesti, saa useimmissa tapauksissa opintojaan varten esimerkiksi opintotukea, jonka voidaan katsoa olevan hänen pääasiallisen toimeentulonsa muoto.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että henkilön, joka on opiskellut aiemmin päätoimisesti, opiskelu katsotaan päätoimiseksi siihen saakka, kun hän on päättänyt opintonsa tai on ne todistettavasti keskeyttänyt.

1.6. Velvollisuus ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueen ulkopuolelta (7 §)

Työssäkäyntialueen sisällä henkilö on velvollinen ottamaan vastaan työtä ja järjestämään itse työmatkansa ilman liikkuvuusavustusjärjestelmästä maksettavaa tukea. Työssäkäyntialueen ulkopuolella työn vastaanottovelvollisuus on selvästi rajoitetumpi ja liikkuvuuden edistämiseksi voidaan maksaa matka- ja muutokustannusten korvausta sekä alkuavustusta.

Työssäkäyntialueen ulkopuolisen työn tulee lain 7 §:n 5 momentin mukaan työlle muutoin asetettavien vähimmäisvaatimusten lisäksi olla pysyväisluonteista, kokoaikaista ja toimeentulon turvaavaa. Niin sanottu muuttovelvollisuus eli velvollisuus ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueen ulkopuolella, koskee vain alle 50-vuotiasta henkilöä. Yksinäiselle henkilölle, ja perheellisen kohdalla hänelle ja hänen perheelleen, tulee olla uudella paikkakunnalla saatavissa kohtuullisin ehdoin sopiva asunto.

Henkilöllä on kuitenkin aina oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan työtä työssäkäyntialueen ulkopuolelta, jos sitä hänen kielitaitoonsa nähden on pidettävä kohtuuttomana tai hänellä on siihen painava henkilökohtainen syy. Työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen (1368/90) 3 §:n mukaan painavana henkilökohtaisena syynä pidetään puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa

tai näihin rinnastettavaa syytä, joksi voidaan katsoa myös hankittu asunto. Työssäkäyntialueen ulkopuolella ei myöskään ole velvollisuutta ottaa vastaan työtä, jollei luotettavalla tavalla ole selvitetty, ettei sopivaa työvoimaa ole saatavissa sillä työssäkäyntialueella, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Edelliseen viitaten ehdotetaan lain 7 §:n 5 momenttia muutettavaksi siten, että 50 vuotta täyttäneen henkilön oikeus kieltäytyä työstä poistettaisiin silloin, kun asunto olisi saatavissa ja perheolosuhteet tai muut edellä mainitut, asetuksen tarkoittamat seikat eivät estäisi työn vastaanottamista.

1.7. Pätevä syy työn vastaanottamisesta kieltäytymiseen (7 a §)

Lain 7 a §:n 1 momentin mukaan henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyyspäiväraha työmatka- ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle maksettava työttömyyspäiväraha. Kieltäytymisoikeus koskee sekä osa-aikatyötä että kokoaikatyötä. Aikaisemmin voimassa olleessa työttömyyskorvausjärjestelmässä oli henkilöllä oikeus kieltäytyä vastaavassa tapauksessa osa-aikatyöstä mutta ei kokoaikatyöstä.

Nykyisin voimassa oleva säännös antaa poikkeuksellisen hyvin ansainneelle, työttömäksi joutuneelle henkilölle mahdollisuuden saada ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ilman, että hänellä on käytännössä minkäänlaista velvollisuutta ottaa vastaan työtä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että hänelle voidaan osoittaa hänen ammattinsa mukaista työtä työssäkäyntialueella, voi työn vastaanottamisvelvollisuus konkretisoitua. Näin ollen säännös pidentää lain 7 §:n 2 momentin mukaista ammattitaitosuoja ja jäykistää työmarkkinoita. Työttömyysturvan tarkoituksena ei voida katsoa olevan tietyn päiväraha- tai tulotason turvaaminen. Säännöksen epätarkoituksenmukaisuutta kuvaa se, että vertailu suoritetaan tarjotun työn alkupalkkaan, joka työsuhteen kestäessä saattaisi nousta merkittävästikin.

Huomattava osa sellaisista henkilöistä, jotka ovat voineet kieltäytyä edellä tarkoitetun säännöksen perusteella työstä, on ollut aiemmin

työssä, jossa palkkataso on ollut poikkeuksellisen korkea esimerkiksi työn kausiluontoisuuden tai sijaintipaikan johdosta. Työvoimapiirien toimistojen arvioiden mukaan määrä on 2 500—3 000 henkilöä vuosittain. Arviot ovat koskeneet henkilöitä, jotka ovat voineet kieltäytyä kaikesta työstä. Lisäksi on huomattava, että mainitulla perusteella henkilöillä on mahdollisuus huomattavasti edellä mainittua useammin kieltäytyä yksittäisestä työtarjouksesta.

Osa-aikatyön osalta kieltäytymismahdollisuuden säilyttämistä on kuitenkin pidettävä perusteltuna. Niin sanottua soviteltua päivärahaa maksetaan lain 19 §:n mukaisesti laissa määritellyn enimmäisaika. Enimmäisajan täytyttyä henkilö saattaisi joutua ottamaan vastaan osa-aikaisen työn, jossa lisäksi matkakustannukset verrattuna työstä saatuun palkkaan olisivat merkittävät, ilman oikeutta soviteltuun päivärahaan. Tilanteissa, joissa henkilöllä on oikeus soviteltuun päivärahaan, palkasta tehtävät laskennalliset vähennykset, jolloin vapaa-osa ja 25 prosenttia palkasta jätetään määritely ulkopuolelle, yleensä korvaavat hyvinkin lisääntyneet kustannukset.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan lain 7 a §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että oikeus kieltäytyä työstä päivärahoikeutta menettämättä, jos työstä maksettava palkka ja henkilölle mahdollisesti maksettava työttömyyspäiväraha työmatka- ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle maksettava työttömyyspäiväraha, rajattaisiin koskemaan ainoastaan osa-aikatyötä.

Laissa ei ole määritelmää siitä, mitä osa-aikatyöllä tulisi tarkoittaa. Sen vuoksi on perusteltua säännöksen soveltamisen kannalta lisätä 7 a §:n 1 momenttiin myös määritelmä siitä lain tarkoittamasta osa-aikatyöstä, jota kieltäytymisoikeus tietyin edellytyksin koskee. Lain 19 §:n 2 momentin mukaan soviteltua päivärahaa ei makseta, jos työaika ylittää neljä viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Vastaava lisäys ehdotetaan 7 a §:n 1 momenttiin siten, että osa-aikatyöllä tarkoitetaan työtä, jonka työaika on enintään neljä viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

1.8. Velvollisuus osallistua koulutukseen (8 §)

Lain 8 §:ssä säädetyn edellytyksin henkilö

on velvollinen osallistumaan työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen. Säännöksen soveltaminen edellyttää, että koulutuksen aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, toisin sanoen hänellä on oikeus suuruudeltaan vähintään työttömyyspäivärahaa vastaaviin etuuksiin. Tällaisena koulutuksena pidetään 17—19-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa sellaiseen koulutukseen kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

Velvollisuus osallistua koulutukseen koskee vain alle 50-vuotiaita henkilöitä. Keskeinen ongelma työmarkkinoilla tulee olemaan työvoiman ikärakenteen muutos ja toisaalta siirtymisen eläkkeelle. Työelämässä olevien osuus 55—64-vuotiaasta väestöstä alittaa selvästi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) maiden keskiarvon siitä huolimatta, että erityisesti naisten osallistumisaste työelämään on perinteisesti ollut Suomessa korkea. Vastaavasti keskimääräinen eläkeikä tällä hetkellä on 58 vuotta, kun OECD-maissa keskiarvo on 61—62 vuotta.

Henkilön, joka on täyttänyt 50 vuotta, osallistuminen esimerkiksi työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen on varsin harvinaista. Tulevaisuudessa tarve uudelleen koulutukseen tulee kuitenkin varmuudella kasvamaan. Ensi sijassa koulutus tulee toteuttaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja koulutukseen hakeutumisesta tulee tukea kannustavilla etuuksilla. Ei liene perustetta sille, että 50 vuotta täyttänyt henkilö voi vapaasti kieltäytyä hänelle soveltuvasta ja työllistymisen kannalta monesti välttämättömästä koulutuksesta, sillä lain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet koskevat 17—64-vuotiaita. Tarjotun koulutuksen tulee kuitenkin olla järkevässä suhteessa henkilön aikaisemmin tekemään työhön ja työhistoriaan.

Soveltamisen kannalta on tarkoituksenmukaista lisätä määritelmä tilanteesta, minkä aikana voidaan katsoa henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulon olevan kohtuullisesti turvattu, koska lain 8 §:ssä ei ole säännöstä siitä, mitä kohtuullisesti turvatulla toimeentulolla tarkoitetaan.

Mainituin perustein ehdotetaan lain 8 §:ää muutettavaksi siten, että säännöksestä poistettaisiin 50 vuotta täyttäneen henkilön oikeus aina, pätevää syytä esittämättä kieltäytyä hänelle soveltuvasta koulutuksesta, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on

kohtuullisesti turvattu sen tasoisesti kuin työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään.

1.9. Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa (9 §)

Työstä kieltäytymiseen rinnastetaan henkilön oma menettely, joka aiheuttaa sen, ettei työsuhdetta synny. Tällaisena menettelynä pidetään muun muassa viivyttelyä yhteydenotossa työnantajaan ja työhönottohaastattelussa tai vastaavassa osoitettua haluttomuutta työn vastaanottamiseen. Hallituksen esityksessä nykyiseksi työttömyysturvalaiksi todettiin, että tällaisena omana menettelynä pidetään myös puutteellista yhteistyötä työvoimatoimiston kanssa.

Lähtökohtana työvoimapalveluiden tarjoamisessa tulee olla henkilön oma halukkuus niitä käyttää. Samoin jo oikeusturvanäkökohdat edellyttävät, että työttömyyspäivärahoikeuden eväminen pääsääntöisesti perustuu yksilöityyn työ- tai koulutustarjoukseen. Kuitenkaan ei liene perusteltua työttömyyspäivärahan maksaminen työnhakijalle, joka kieltäytyy kaikesta työn tarjoamisesta välttämättömistä toimenpiteistä kuten työkyvyn selvityksestä ja työkokeilusta tai joka esiintyy toistuvasti alkoholin vaikutuksen alaisena taikka joka kieltäytyy antamasta työnvälityslaissa (248/59) tarkoitettuja selvityksiä.

Kuuden viikon määräaika voitaisiin asettaa esimerkiksi tapauksessa, jossa henkilö toistuvasti kieltäytyy ottamasta yhteyttä sellaiseen tahoon tai viranomaiseen, jonka tehtävänä on henkilön työmarkkinakelpoisuutta parantavan kuntoutuksen alkuun saaminen. Tällaisena työmarkkinakelpoisuutta parantavana kuntoutuksena voidaan pitää esimerkiksi katkaisuhuitoa tai hoitoa sosiaalisairaalassa.

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteesta ole syntynyt, tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta.

Jos henkilö on ilman pätevää syytä eronnut työstään tai on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, on hänellä oikeus työttömyystur-

vaan jo kuuden viikon karensiajan jälkeen. Jos eroamisen ei ole ollut pätevää syytä työntekijän tulisi kuitenkin ennen eroamistaan varmistua uudesta työntekomahdollisuudesta. Nykyisessä laissa seuraamus on sama työstä eroamisesta ja esimerkiksi työvoimatoimistosta saadun työhönsoitoksen noudattamatta jättämisestä, vaikka menettelyn moitittavuus työvoimapolitiittisesti arvioiden on erilainen. Eroamalla työstä ennen uuden työpaikan varmistamista henkilö aiheuttaa varmuudella työttömyytensä, kun sen sijaan työvoimatoimiston työhönsoitus ei läheskään aina johda työpaikan saamiseen. Muun muassa taloudellisista suhdanteista johtuen työttömyysajat ovat pidentyneet ja uuden työpaikan saaminen on hankaloitunut. Ilman pätevää syytä tapahtuneesta omasyisestä työttömyydestä tai itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä aiheutuva seuraamus tulisikin edellä mainitusta johtuen olla suhteessa menettelyn moitittavuuteen ja nykyistä pidempi.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan lain 9 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai on itse aiheuttanut työsuhteensa päättymisen, ei olisi oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahdeksan viikon ajalta.

Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei olisi oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen ole syntynyt, ei hänellä olisi oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei olisi oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta.

Mainituin perustein ehdotetaan 1 momenttia muutettavaksi myös siten, että henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisten tarjoamasta työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä tai muista kohtuullisiksi katsottaviksi työllistymistä edistävistä toimenpiteistä tai joka kieltäytyy antamasta työnvälityslaisissa tarkoitettuja selvityksiä, ei olisi oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jolloin kieltäytyminen on tapahtunut.

1.10. Työmarkkinoilta poissaolo (9 §)

Lain 9 §:n 4 momentin mukaan henkilö, joka on ollut yli kolme kuukautta poissa työmark-

kinoilta eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta siitä päivästä lukien, jona hän on uudelleen tullut työmarkkinoille. Säännöksen tarkoituksena voidaan katsoa olevan saada työtön henkilö toimimaan aktiivisesti heti työttömäksi jouduttuaan ja hakeutumaan nopeasti työnhakijaksi työvoimatoimistoon. Työmarkkinoiden kannalta ei ole järkevää perustetta sille, että työtöntä, joka haluaa omalla kustannuksellaan olla poissa työmarkkinoilta, rangaistaan tästä. On parempi, että henkilö tulee hakemaan työtä vasta siinä vaiheessa, kun hän todella on valmis ottamaan sitä vastaan. Jos työttömyysturvan menettämisen uhka on perusteena työnhakijaksi ilmoittautumiselle, ei se luo edellytyksiä työvoimaviranomaisen tehokkalle toiminnalle. Toisaalta on perusteltua, että työmarkkinoille tulevalle, ammatillista koulutusta vailla olevalle henkilölle tai sieltä pitkään poissaolleen henkilölle asetetaan määräaika, koska hänen työhönsijoittumisensa on muita vaikeampaa.

Soveltamiskäytännössä on ollut ongelmana se, mitä voidaan pitää riittävänä työmarkkinoillaolona ja toisaalta sen tarkastelujakson pituus, jolta nykyisen säännöksen mukaista kolmen kuukauden poissaoloa tarkastellaan. Tältä osin ehdotetaan lakia täsmennettäväksi ja säädettäväksi myös siitä, milloin henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla.

Mainituin perustein ehdotetaan 9 §:n 4 momenttia muutettavaksi siten, että henkilöllä, joka on välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneen kuuden kuukauden aikana ollut työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei olisi oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsottaisiin olleen työmarkkinoilla, jos hän ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitettussa määrin työssä tai työllistynyt vastaavalla tavalla yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

1.11. Eroaminen ulkomailla tehtävästä työstä (9 a §)

Lain 7 §:n 6 momentin mukaan henkilö voi aina päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä työstä, jos työpaikka sijaitsee valtakunnan rajojen ulkopuolella. Sen sijaan ulkomailla

sijaitsevasta työstä eroamiseen vaaditaan laissa tarkoitettu pätevä syy. Vaikka pätevää syytä arvioidaan tällöin lievemmin kuin kotimaassa työskentelyn osalta, tilanne on ongelmallinen.

Omatoimisesti työllistynyt henkilö ei saisi joutua huonompaan asemaan kuin työstä suoraan kieltäytynyt. Ulkomailla sijaitsevan työpaikan osalta näin saattaa tapahtua, koska kieltäytyminen ei milloinkaan johda työttömyyspäivärahan menetykseen, kun taas eroaminen saattaa sen aiheuttaa. Lisäksi sanktioiminen kyseessä olevassa tapauksessa on ongelmallinen Hallitusmuodossa Suomen kansalaisille taattujen oikeuksien kuten oikeus oleskella maassa ja palata sinne kannalta. Toisaalta ulkomailla tehtyyn työhön liittyvien olosuhteiden selvittäminen on monesti mahdotonta. Tämän vuoksi ratkaisu saattaa olla riippuvainen lähes yksinomaan työnhakijan omasta selvityksestä. Toimeentuloturvajärjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta on epätydyttävää, jos oikeus työttömyyspäivärahaan on riippuvainen siitä, miten etuutta hakeva haluaa tai osaa työstä eroamisensa perustella.

Edellä mainituin perustein ehdotetaan, että 9 a §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan henkilö voisi aina erota ulkomailla tehtävästä työstä päivärahoikeutta menettämättä.

1.12. Omavastuu-aika (12 §)

Lain 12 §:n 1 momentin mukaan työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon ajan. Tältä viiden päivän omavastuuajalta ei makseta päivärahaa. Omavastuu-aika on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu.

Lain 12 §:n 4 momenttia muutettiin 1 päivästä huhtikuuta 1987 lukien. Aikaisemmin voimassa olleen lain perusteella esimerkiksi yhden päivän työssäolo katkaisi edellisenä vuonna hankitun omavastuuajan. Tämän vuoksi muutettiin 4 momenttia siten, että uutta omavastuu-aikaa ei alkavan kalenterivuoden aikana edellytetä myöskään silloin, kun oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa uudelleen 14 päivän kuluessa edellisen työttömyyspäivärahoikeuden päättymisestä.

Tietyissä tapauksissa ei tulisi asettaa uutta

omavastuu-aikaa 12 §:ssä tarkoitetun katkoksen jälkeen. Tällaisia ryhmiä ovat kuntoutuksessa ja työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa olleet henkilöt, joita ei tulisi asettaa huonompaan asemaan kuin yhdenjaksoisesti työttömänä olleet. Koska kuitenkin pykälän 4 momentin 4 kohdassa edellytetään, että katkos saa olla enintään 14 päivää, tulee vastaavasti edellyttää, että sellaisen henkilön, joka on saanut edellä tarkoitettuja etuuksia, tulee hakeutua uudelleen työnhakijaksi 14 päivän kuluessa etuuden päättymisen jälkeen, jotta uutta omavastuu-aikaa ei asetettaisi.

Edellä esitetyn vuoksi ehdotetaan lisättäväksi lain 12 §:n 4 momenttiin uusi 5 kohta, jonka mukaan alkavan kalenterivuoden aikana uutta omavastuu-aikaa ei edellytetäisi, kun henkilö on saanut työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea tai 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettua etuutta ja palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 14 päivän kuluessa edellä tarkoitettun etuuden päättymisen jälkeen.

1.13. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutustuki ja työttömyysturvalain mukaiset korvauspäivät (26 §)

Lain 26 §:n 1 momentin mukaan peruspäivärahaa maksetaan ajallisesti rajoittamattomana ja ansioon suhteutettua päivärahaa enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Edelleen 26 §:n 1 momentin mukaan työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Omavastuupäiviksi katsotaan myös 7 §:n 1 momentin, 11 §:n ja 13 §:n 2 momentin mukaisiin määräaikoihin sisältyvät työttömyyspäivät.

Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 24 §:n mukaan etuudet maksetaan enintään viideltä päiväältä kalenteriviikossa koulutuksen alkamisesta lukien. Sen sijaan lainsäädännössä ei ole säännöstä koulutustukien ja työttömyyspäivärahan yhteisestä enimmäismäärästä kalenteriviikossa. Säännöksen puuttuminen on aiheuttanut ongelmia tilanteissa, joissa koulutus tapahtuu kokonaan tai osittain viikonvaihteessa, varsinkin kun koulutus on jaksotettu erilaisiin kokonaisuuksiin.

Asian selventämiseksi ja koska ei ole perusteita asettaa koulutusetuuksia parempaan asemaan kuin työtä, ehdotetaan lain 26 §:n 1

momenttia muutettavaksi siten, että laskettaessa kalenteriviikkoon sisältyvien työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärää korvauspäivinä pidetään myös niitä päiviä, joilta henkilö saa työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea. Lisäksi 26 §:n 1 momentin viittaussäännökseen ehdotetaan tehtäväksi työttömyysturvalain muuttamisesta annetusta laista (98/90) johtuvat muutokset.

1.14. Sosiaali- ja terveysministeriön oikeus antaa sitovia määräyksiä työttömyyskassoille (33 §)

Lain 33 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on antaa yleiset ohjeet työttömyysturvan osalta yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi perusturvassa ja ansioturvassa.

Valvontamahdollisuuksien parantamiseksi ja työttömyyskassojen käytännön yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi lisäksi oikeus antaa sitovat määräykset työttömyyskassoille tässä laissa tarkoitettujen etuuksien myöntämis-, maksamis- ja takaisinperintämenettelyistä.

1.15. Kansaneläkelaitokselle suoritettavat ennakot (37 §)

Lain 37 §:n 1 momentin mukaan peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus maksetaan valtion varoista. Valtion on suoritettava kansaneläkelaitokselle kuukausittain ennakkoa siten, että ennakkojen määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää ja että ennakot riittävät menojen kattamiseen jokaisena kuukautena.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA) liitteissä mainitun Neuvoston asetuksen, joka koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamista yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä (ETY N:o 1408/71) 69 artiklan mukaan työttömyysetuutta saava työtön työntekijä tai yrittäjä voi lähteä muuhun jäsenvaltioon etsimään työtä enintään kolmen kuukauden ajaksi säilyttäen tänä aikana oikeuden saada työttömyysturvaetuutta. Etuuden myöntänyt toimivaltainen organisaatio on tällöin edelleen vastuussa etuuden suorittami-

sesta oman lainsäädäntönsä mukaisena, enintään kuitenkin laissa mahdollisesti säädetyn enimmäisajan puitteissa. Asetuksen 70 artiklan mukaan kolmen kuukauden ajan toisessa jäsenvaltiossa työtä etsivän henkilön etuudet maksetaan oleskeluvaltion vakuutuslaitoksen kautta siten, että toimivaltaisen valtion järjestelmästä korvataan oleskeluvaltion vakuutuslaitoksen maksamat työttömyysetuudet. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sopia keskenään joko muista tavoista suorittaa korvaukset tai luopumisesta korvauksesta kokonaan.

Suomeen ETA-maasta työtä etsimään tulevien henkilöiden työttömyyspäivärahojen maksatus sekä rahaliikenne Suomesta ETA-maihin kolmen kuukauden ajaksi työtä etsimään lähteneiden sekä perusturvaa että ansioturvaa saaneiden osalta on tarkoitus hoitaa kansaneläkelaitoksen ja sen paikallistoimistojen kautta. Kansaneläkelaitos laskuttaisi työttömyyskassoja kassojen jäsenten osalta ETA-maassamaksuista päivärahoista saatuaan asiasta tiedon ETA-maasta.

Edellä todetun perusteella ehdotetaan lain 37 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan kansaneläkelaitos voi käyttää 1 momentissa tarkoitettuja ennakoita myös asetuksen (ETY n:o 1408/71) 69 ja 70 artiklan mukaisiin kustannuksiin.

1.16. Työttömyysturva-asiamies (43 c §)

Jokaisessa työvoimapiirissä on työministeriön määräämä työttömyysturva-asiamies, joka valvoo 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lausuntojen lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Työttömyysturva-asiamies on oikeutettu hakemaan työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapolitiisia edellytyksiä koskevassa asiassa vakuutusoikeudelta lainvoimaisen päätöksen poistamista.

Päätöksen poistaminen edellyttää, että päätös on perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Poistamismenettely on kankea ja tulee varsin harvoin kysymykseen työvoimapolitiisten edellytysten harkinnanvaraisuudesta johtuen.

Lausuntokäytännön yhdenmukaisuuden ja lainmukaisuuden valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan, että 43 c §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että työttömyysturva-asiamiehelle an-

nettaisiin oikeus työvoimapoliittisia edellytyksiä koskevassa asiassa hakea muutosta valittamalla työttömyysturvalautakuntaan ja vakuutus-oikeuteen. Valitusaika olisi 30 päivää päätöksen antopäivästä lukien.

1.17. Asetuksenantovaltuutus (47 §)

Työttömyyspäivärahan saamiseen on liittynyt epäselvyyksiä ja tulkinnanvaraisuutta sen suhteen, millaista toimintaa, esimerkiksi opiskelua tai vapaaehtoistyötä, työtön henkilö voi harjoittaa päivärahaoikeutta menettämättä. Koska edellytysten selvittäminen on tarpeen eikä siitä edellytysten yksityiskohtaisuuden vuoksi ole tarkoituksenmukaista säätää lailla, ehdotetaan asetuksenantovaltuutusta täydennettäväksi.

Ehdotuksen mukaan lain 47 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 6 kohta siten, että asetuksella säädetään, mitä vapaaehtoistyötä tai siihen rinnastettavaa toimintaa työtön henkilö voi harjoittaa työttömyyspäiväraha-oikeuttaan menettämättä.

1.18. Osa-aikatyötä tekevän henkilön päiväraha-oikeus sekä voimaantulosäännös (48 §)

Lain 48 §:n 4 momentin mukaan lain voimaan tullessa lomautettuihin osa-aika- tai sivutyötä tekeviin sovelletaan 5 luvun säännöksiä siten, että päivärahaa maksetaan 26 §:n mukaan jokaiselle työttömyysetuutta saavalle henkilölle, jonka oikeus etuuteen on alkanut aikaisemman lain mukaisesti ennen tämän lain voimaantuloa. Sama koskee henkilöä, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty 18 §:ssä mainitulla tavalla aikaisintaan kuusi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa.

Voimaantulosäännöksen mukaan henkilöllä, joka tekee osa-aikaista työtä ja jonka työsuhde on alkanut ennen nykyisen lain voimaantuloa sekä jolle ei ole maksettu päivärahaa aikaisemmin voimassa olleen lain perusteella, ei ole oikeutta lain 19 §:ssä tarkoitettuun, soviteltuun työttömyyspäivärahaan. Työmarkkinoilla on kuitenkin henkilöitä, jotka tekevät pitkäkestoisista kokoaikaista työtä saman työnantajan palveluksessa osa-aikaisen työsopimussuhteen voimassa ollessa. Kun kokoaikaista työtä tehnyt henkilö alkaa uudelleen tehdä työsopimuksensa mukaista osa-aikaista työtä, ei hänellä

ole oikeutta soviteltuun työttömyysturvaan, vaikka hän on osoittanut aktiivisesti pyrkivänsä kokoaikaiseen työhön olemalla työvoimatoimistossa työnhakijana.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan 48 §:n 4 momenttia muutettavaksi siten, että osa-aikatyötä tekevään henkilöön sovelletaan kuitenkin lain 19 §:n säännöksiä silloin, kun alkuperäisen työsopimuksen mukainen osa-aikatyö jatkuu henkilön oltua vähintään 12 kuukautta yhdenjaksoisesti kokoaikatyössä saman työnantajan palveluksessa ja kun henkilö on ollut työvoimatoimistossa kokoaikatyönhakijana ennen edellä tarkoitettua kokoaikatyön alkamista.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksesta on arvioitu syntyvän säästöä etuusmenoissa ansioturvasa ja perusturvasa yhteensä runsaat 20 miljoonaa markkaa vuonna 1993. Ansioturvan osuus on noin 19 miljoonaa markkaa ja perusturvan osuus noin 2 miljoonaa markkaa. Valtion osuus on arviolta 10 miljoonaa markkaa, työnantajien osuus arviolta 8 miljoonaa markkaa ja työttömyyskassojen jäsenten osuus arviolta miljoona markkaa. Työttömyysturvalain 12 ja 48 §:n muutoksista on arvioitu etuusmenojen lisääntyvän ansioturvasa ja perusturvasa runsaalla 20 miljoonalla markalla, josta ansioturvan osuus on noin 15 miljoonaa markkaa ja perusturvan osuus runsaat 5 miljoonaa markkaa. Valtion osuus on arviolta 15 miljoonaa markkaa, työnantajien osuus arviolta 7 miljoonaa markkaa kassan jäsenten osuuden ollessa noin miljoona markkaa. Työttömyysturvalain 7 a ja 9 §:n muutoksista arvioidaan syntyvän säästöä etuusmenoissa ansioturvasa ja perusturvasa vajaat 45 miljoonaa markkaa, josta ansioturvan osuus on vajaat 35 miljoonaa markkaa perusturvan osuuden ollessa noin 10 miljoonaa markkaa. Valtion osuus on arviolta 25 miljoonaa markkaa, työnantajien osuus arviolta 15 miljoonaa markkaa ja jäsenten osuus arviolta 2 miljoonaa markkaa. Laskelma perustuu 13 prosentin työttömyysaste-ennusteeseen.

3. Asian valmistelu

Työministeriö asetti helmikuun 7 päivänä 1991 toimikunnan selvittämään työttömien toi-

meentuloturvan vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan. Toimikunnan tuli erityisesti tehdä lainsäädäntöä ja muita toimenpiteitä koskevia kehittämissuhteita, jotka tähtäävät työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseen. Toimikunta, joka otti nimekseen Työttömyysturvan työvoimapolitiittiset vaikutukset -toimikunta, jätti mietintönsä (Komiteamietintö 1992:26) työministeriölle 30 päivänä joulukuuta 1991. Työministeriö on edellä mainitun toimikunnan työn pohjalta 10 päivänä kesäkuuta 1992 esittänyt, että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin työttömyysturvalain muuttamiseksi työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevien säännösten osalta.

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä. Ehdotuksen valmistelun yhteydessä sitä on käsitelty työttömyysturva- ja työttömyyskassajärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita selvittävässä toimikunnassa (Työttömyysturvatoimikunta 1992) ja työttömyysturva-asiain neuvotelukunnassa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1993. Lain 7 §:n 5 momenttia ja 7 a §:n 1 momenttia on tarkoitus soveltaa henkilöön, jos työstä kieltäytyminen on tapahtunut lain tultua voimaan. Lain 8 §:ää on tarkoitus soveltaa, jos koulutuksesta kieltäytyminen, eroaminen tai erottaminen on tapahtunut lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 1 momenttia ja 9 a §:n 3 momenttia on tarkoitus soveltaa, jos työsuhde on päättynyt lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 4 momenttia on tarkoitus soveltaa, jos henkilö joka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi lain tultua voimaan. Lain 43 c §:n

1 momenttia on tarkoitus soveltaa päätöksiin, jotka on annettu lain tultua voimaan.

5. Säättämisyjärjestys

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan lakiehdotus voidaan panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi valtion menojen säästämistä koskevaksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Tätä säännöstä koskevan hallituksen esityksen (HE 234/1991 vp) mukaan perusturvaksi ei lueta etuuksia, joiden avulla aikaisemmin saavutettu, vähimmäistasoa korkeampi ansiotaso voidaan säilyttää esimerkiksi sairauden tai vanhuuden aikana. Hallituksen esityksen mukaan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluisi muun muassa työttömyysturvalaissa tarkoitetut peruspäiväraha lapsikorotuksineen sekä ansioon suhteutetun päivärahan perusosa.

Edellä mainittua hallituksen esitystä koskevan perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 7/1991 vp) mukaan perusturvan suojan institutionaalisen luonteen estämättä voitaisiin valiokunnan käsityksen mukaan kuitenkin ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta esimerkiksi tarkistaa jonkin verran jonkin suojan piiriin sinänsä luettavan etuuden saamisedellytyksiä ja vähäisesti sen suuruuttakin, kunhan etuuden edelleenkin saisivat riittävän suurena ne, joilla se kokonaisuutena arvioiden on välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta. Lakiehdotus ei sisällä puuttumista lakisääteiseen perusturvaan edellä todettua laajempaan.

Edellä esityn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 1 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 4—6 momentti, 7 §:n 5 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n 1 ja 4 momentti, 9 a §:n 3 momentti, 12 §:n 4 momentin 3 ja 4 kohta, 26 §:n 1 momentti, 33 §:n 1 momentti, 43 c §:n 1 momentti, 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 48 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 5 §:n 2 ja 5 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 9 a §:n 3 momentti ja 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1367/90), 5 §:n 4 momentti 20 päivänä tammikuuta 1989 annetussa laissa (69/89), 5 §:n 6 momentti ja 9 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1692/91), 8 §, 9 §:n 1 momentti ja 43 c §:n 1 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (98/90) ja 12 §:n 4 momentin 3 ja 4 kohta 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (226/87), sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla joulukuun 28 päivänä 1990 annetulla lailla, uusi 4 momentti, 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 27 päivänä helmikuuta 1987, 20 päivänä tammikuuta 1989, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1991 annetuilla laeilla sekä 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (1322/90 ja 620/91), uusi 10 a kohta, 9 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 12 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa, uusi 5 kohta, 37 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi ja 47 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 6 kohta seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

 Työttömyysturvaan on oikeus lisäksi yritys-
 toimintaa harjoittavalla henkilöllä tämän lain
 mukaisesti.

3 §

Toimeenpanoelimet

 Sitovaa lausuntoa ei kuitenkaan anneta sil-
 loin, kun työntekijä on lomautettu määräajaksi
 17 tai 18 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja lomautus
 koskee vähintään kymmentä työntekijää.

5 §

Työttömyyspäivärahoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta hen-
 kilöllä:

 10 a) siltä ajalta, jolta hän saa työvoimapo-
 liittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain
 (763/90) mukaista koulutustukea;

 Henkilö ei ole 1 momentin 3 kohdassa
 tarkoitettulla tavalla työmarkkinoiden käytettä-
 vissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia,
 jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen
 työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin
 tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen
 osallistumisen. Henkilölle on varattava koh-

tuullinen aika lasten hoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen. Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytävissä sellaisena aikana, jona hän on matkan, kertausharjoitusten, asevelvollisuuden, vapausraangaistuksen, sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun niihin rinnastettavan syyn johdosta estynyt ottamasta vastaan työtä tai osallistumasta koulutukseen, vaikka hänelle ei ole tehty yksilöityä työhönoisotusta tai vaikka häntä ei ole osoitettu koulutukseen.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 ja 6 kohdassa, 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä säädetään työnhakijanaolosta ja työkykyisyydestä, työttömyyspäivärahaan oikeutetulle henkilölle maksetaan päivärahaa myös siltä työkyvyttömyysajalta, jolta henkilö ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Henkilön katsotaan työllistyvän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulla tavalla omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä, jos hänen työmääränsä hänen työttömänä aloittamassaan yrityksessä tai omassa työssä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Henkilöä, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä tai työllistynyt sitä vastaavalla tavalla omassa työssään, pidetään päätoimisena yrittäjänä siihen ajankohtaan asti, jona hän on todistettavasti lopettanut yritystoimintansa tai jona yritystoiminta on ollut todisteellisesti keskeytynyt vähintään kuuden kuukauden ajan. Yrityksellä tarkoitetaan myös maatalousyritystä. Edellä sanottua ei kuitenkaan sovelleta henkilöön:

1) jota on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä; palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja joka on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on; lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut yleensä enempää kuin yksi ulkopuolinen työntekijä kerrallaan palveluksessaan;

2) jonka yritystoiminta luonnonolosuhteista johtuen on kausiluonteista; eikä

3) jonka yritystoiminta on sivutoimista; edellyttäen, että hänen aikaisemman työssäolonsa

tai yritystoimintansa olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Edellä 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetuksi päätoimiseksi opiskeluksi opiskelu katsotaan silloin, kun se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Lukion tai peruskoulun päivälinjalla opiskelevaa pidetään päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen asti. Henkilön, joka on opiskellut aiemmin päätoimisesti, opiskelu katsotaan päätoimiseksi siihen saakka, kun hän on päättänyt opintonsa tai on ne todistettavasti keskeyttänyt. Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan myöskään opiskelun välisenä loma-aikana.

7 §

Velvollisuus ottaa vastaan työtä

Yksinäinen henkilö ei voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, josta maksetaan 1 momentissa tarkoitettua palkkaa, jos uudella paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä henkilöä, jonka perhesuhteet eivät estä muuttamista, jos uudella paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle ja hänen perheelleen sopiva asunto. Henkilö voi kuitenkin kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä, jos hänellä on siihen painava henkilökohtainen syy. Näiden asioiden selvittämisessä on asianomaista aina kuultava.

7 a §

Pätevä syy työn vastaanottamisesta kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyyspäiväraha työmatka- ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle maksettava työttömyyspäiväraha. Osa-aikatyöllä tarkoitetaan työtä, jossa työaika on enintään neljä

viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huolettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu sen taoisesti kuin työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syyttä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erotamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään 17—19-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahdeksan viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymistä ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymistä ole syntynyt, tai jona työsuhde on päättynyt. Henkilö, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamasta työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista kohtuullisiksi katsottaviksi työllistymistä edistävästä toimenpiteistä tai joka kieltäytyy antamasta työväilylaissa (248/59) tarkoitettuja selvityksiä, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneen kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai työllistynyt vastaavalla tavalla yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

9 a §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on oikeus erota työstä päiväraha-oikeuttaan menettämättä, jos työpaikka sijaitsee maan rajojen ulkopuolella.

Henkilöllä on oikeus erota työstä päiväraha-oikeuttaan menettämättä myös muusta kuin edellä 1—3 momentissa tarkoitettusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

12 §

Ostavastuu aika

Ostavastuu aika on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu. Alkavan kalenterivuoden aikana uutta omavastuu-aikaa ei edellytetä:

3) kun omavastuu aika on kalenterivuoden päättyessä täyttynyt ilman, että työttömyyspäivärahan maksu vielä on alkanut;

4) kun oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa uudelleen 14 päivän kuluessa edellisen työttömyyspäiväraha-oikeuden päättymisestä; tai

5) kun henkilö on saanut työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisista koulutustukea tai 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettua etuutta ja palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 14 päivän kuluessa edellä tarkoitettun etuuden päättymisen jälkeen.

26 §

Päiväraha kauden kesto

Peruspäiväraha maksetaan ajallisesti rajoittamattomana ja ansioon suhteutettua päivärahaa enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräk-

käisen kalenterivuoden aikana. Työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Viiden päivän enimmäismäärää laskettaessa korvauspäivinä pidetään myös niitä päiviä, joina henkilö saa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea. Omavastuupäiviksi katsotaan myös 7 §:n 1 momentin, 8 §:n, 9 §:n 1 ja 4 momentin ja 13 §:n 2 momentin mukaisiin määräaikoihin sisältyvät työttömyyspäivät.

33 §

Sosiaali- ja terveysministeriön ja kansaneläkelaitoksen välinen tehtäväjako

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on antaa yleiset ohjeet työttömyysturvan osalta yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi perusturvassa ja ansioturvasa. Ministeriöllä on lisäksi oikeus antaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi sitovat määräykset tässä laissa tarkoitettujen etuuskien myöntämis-, maksamis- ja takaisinperintämenettelystä työttömyyskassoille.

37 §

Rahoitus

Kansaneläkelaitos voi käyttää 1 momentissa tarkoitettuja ennakoita myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteissä mainitun Neuvoston asetuksen, joka koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamista yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä (ETY N:o 1408/71) 69 ja 70 artiklan mukaisiin kustannuksiin.

43 c §

Työttömyysturva-asiamies

Jokaisessa työvoimapiirissä on työministeriön määräämä työttömyysturva-asiamies, joka valvoo 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lausuntojen lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Työttömyysturva-asiamies on oikeutettu valittamalla hakemaan työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevassa asiassa muutosta työttömyysturvalauta-

kunnalta ja vakuutusosikeudelta 40 §:n mukaisesti 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta sekä vakuutusosikeudelta lainvoimaisen päätöksen poistamista 43 §:n mukaisesti.

47 §

Asetuksenantovaltuutus

Asetuksella säädetään:

- 4) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua sopivan työvoiman saatavissa olon selvittämisestä;
- 5) 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua työmarkkinoilla olosta; sekä
- 6) mitä vapaaehtoistyötä tai siihen rinnastettavaa toimintaa työtön henkilö voi harjoittaa työttömyyspäivärahaoikeuttaan menettämättä.

48 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaan tullessa lomautettuihin sekä osa-aika- tai sivutyötä tekeviin sovelletaan 5 luvun säännöksiä siten, että päivärahaa maksetaan 26 §:n mukaan jokaiselle työttömyysetuutta saavalle henkilölle, jonka oikeus etuuteen on alkanut aiemman lain mukaisesti ennen tämän lain voimaantuloa. Edellä mainittu koskee henkilöä, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty 18 §:ssä mainitulla tavalla aikaisintaan kuusi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa. Osa-aikatyötä tekevään henkilöön sovelletaan kuitenkin lain 19 §:n säännöksiä silloin, kun alkuperäisen työsopimuksen mukainen osa-aikatyö jatkuu henkilön oltua vähintään 12 kuukautta yhdenjaksoisesti kokoaikatyössä saman työnantajan palveluksessa ja kun henkilö on ollut työvoimatoimistossa kokoaikatyönhakijana ennen edellä tarkoitettua kokoaikatyön alkamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1993.

Tämän lain 7 §:n 5 momenttia sovelletaan, jos työstä kieltäytyminen on tapahtunut tämän lain tultua voimaan. Lain 8 §:ää sovelletaan, jos koulutuksesta kieltäytyminen, eroaminen tai erottaminen on tapahtunut lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 1 momenttia ja 9 a §:n 3 momenttia sovelletaan, jos työsuhde on päätynyt lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 4 mo-

menttia sovelletaan, jos henkilö on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi lain tultua voimaan. Lain 43 c §:n 1 momenttia sovelletaan päätöksiin, jotka on annettu lain tultua voimaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 1 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 4—6 momentti, 7 §:n 5 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n 1 ja 4 momentti, 9 a §:n 3 momentti, 12 §:n 4 momentin 3 ja 4 kohta, 26 §:n 1 momentti, 33 §:n 1 momentti, 43 c §:n 1 momentti, 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 48 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 5 §:n 2 ja 5 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 9 a §:n 3 momentti ja 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1367/90), 5 §:n 4 momentti 20 päivänä tammikuuta 1989 annetussa laissa (69/89), 5 §:n 6 momentti ja 9 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1692/91), 8 §, 9 §:n 1 momentti ja 43 c §:n 1 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (98/90) ja 12 §:n 4 momentin 3 ja 4 kohta 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (226/87), sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla joulukuun 28 päivänä 1990 annetulla lailla, uusi 4 momentti, 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 27 päivänä helmikuuta 1987, 20 päivänä tammikuuta 1989, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1991 annetuilla laeilla sekä 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (1322/90 ja 620/91), uusi 10 a kohta, 9 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 12 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa, uusi 5 kohta, 37 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi ja 47 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Työttömyysturvaan on oikeus lisäksi yritys- toimintaa harjoittavalla henkilöllä, *jos hänen aikaisemman työssälönsä tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritys- toiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.*

Työttömyysturvaan on oikeus lisäksi yritys- toimintaa harjoittavalla henkilöllä *tämän lain mukaisesti.*

3 §

Toimeenpanoelimet

Sitovaa lausuntoa ei kuitenkaan anneta silloin, kun työntekijä on lomautettu määräajaksi 17 tai 18 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

10 a) siltä ajalta, jolta hän saa työvoimapiirittisestä aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

Henkilö ei ole 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen. Henkilölle on varattava kohtuullinen aika lasten hoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen.

Henkilö ei ole 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen. Henkilölle on varattava kohtuullinen aika lasten hoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen. *Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä sellaisena aikana, jona hän on matkan, kertausharjoitusten, asevelvollisuuden, vapausrangaistuksen, sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun niihin rinnastettavan syyn johdosta estynyt ottamasta vastaan työtä tai osallistumasta koulutukseen, vaikka hänelle ei ole tehty yksilöityä työhönsuositusta tai vaikka häntä ei ole osoitettu koulutukseen.*

Sen estämättä, mitä 1 momentin 6 kohdassa ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä on säädetty työnhakijanaolosta ja työkykyisyydestä, työttömyyspäivärahaan oikeutetulle henkilölle maksetaan päivärahaa myös siltä työkyvyttömyysajalta, jolta henkilö ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Henkilön katsotaan työllistyvän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulla tavalla omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä, jos hänen työmääränsä yrityksessä tai omassa työssä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yrityksenä pidetään myös maatalousyritystä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 ja 6 kohdassa, 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä säädetään työnhakijanaolosta ja työkykyisyydestä, työttömyyspäivärahaan oikeutetulle henkilölle maksetaan päivärahaa myös siltä työkyvyttömyysajalta, jolta henkilö ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Henkilön katsotaan työllistyvän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulla tavalla omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä, jos hänen työmääränsä hänen *työttömänä aloittamassaan* yrityksessä tai omassa työssä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. *Henkilöä, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä tai työllistynyt sitä vastaavalla tavalla omassa työssään, pidetään päätoimisena yrittäjänä siihen ajankohtaan asti, jona hän on todistettavasti lopettanut yritystoimintansa tai jona yritystoiminta on ollut todisteellisesti keskeyty-*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

nyt vähintään kuuden kuukauden ajan. Yrityksellä tarkoitetaan myös maatalousyritystä. Edellä sanottua ei kuitenkaan sovelleta henkilöön:

1) jota on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä; palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja joka on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on; lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut yleensä enempää kuin yksi ulkopuolinen työntekijä kerrallaan palveluksessaan;

2) jonka yritystoiminta luonnonolosuhteista johtuen on kausiluonteista; eikä

3) jonka yritystoiminta on sivutoimista; edellyttäen, että hänen aikaisemman työssäolonsa tai yritystoimintansa olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Edellä 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetuksi päätoimiseksi opiskeluksi opiskelu katsotaan silloin, kun se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Lukion tai peruskoulun päivällinjalla opiskelevaa pidetään päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen asti. Henkilön, joka on opiskellut aiemmin päätoimisesti, opiskelu katsotaan päätoimiseksi siihen saakka, kun hän on päättänyt opintonsa tai on ne todistettavasti keskeyttänyt. Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan myöskään opiskelun välisenä loma-aikana.

Edellä 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetuksi päätoimiseksi opiskeluksi katsotaan opiskelu silloin, kun se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Lukion tai peruskoulun päivällinjalla opiskelevaa pidetään päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen asti. Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan myöskään opiskelunloma-aikana.

7 §

Velvollisuus ottaa vastaan työtä

Alle 50-vuotias yksinäinen henkilö ei voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, josta maksetaan 1 momentissa tarkoitettua palkkaa, jos uudella paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama ökoskee perheellistä alle 50-vuotiasta henkilöä, jonka perhesuhteet eivät estä muuttamista, jos uudella

Yksinäinen henkilö ei voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, josta maksetaan 1 momentissa tarkoitettua palkkaa, jos uudella paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä henkilöä, jonka perhesuhteet eivät estä muuttamista, jos uudella paikkakunnalla on koh-

Voimassa oleva laki

paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle ja hänen perheelleen sopiva asunto. Henkilö voi kuitenkin kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä, jos hänellä on siihen painava henkilökohtainen syy. Näiden asioiden selvittämisessä on asianomaista aina kuultava.

7 a §

Pätevä syy työn vastaanottamisesta kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyyspäiväraha työmatka- ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle maksettava työttömyyspäiväraha.

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Alle 50-vuotias henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, tai joka aloitettuaankoulutuksen alle 50-vuotiaana ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystä on erotettu koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään 17—19-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai on omalla menettelyllään ai-

Ehdotus

tuullisin ehdoin saatavissa työttömälle ja hänen perheelleen sopiva asunto. Henkilö voi kuitenkin kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä, jos hänellä on siihen painava henkilökohtainen syy. Näiden asioiden selvittämisessä on asianomaista aina kuultava.

7 a §

Pätevä syy työn vastaanottamisesta kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua *osa-aikatyötä* silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyyspäiväraha työmatka- ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle maksettava työttömyyspäiväraha. *Osa-aikatyöllä tarkoitetaan työtä, jossa työaika on enintään neljä viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.*

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu *sen tasoisesti kuin työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään*, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystä on erotettu *tällaisesta* koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään 17—19-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työ-

Voimassa oleva laki

heuttanut sen, ettei työ sopimusta ole syntynyt, tai on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työ sopimusta syntynyt, tai jona työsuhte on päätty-

Ehdotus

suhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahdeksan viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työ sopimusta ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työ sopimusta ole syntynyt, tai jona työsuhte on päättynyt. *Henkilö, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamasta työkyvyn tai työkuunun selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista kohtuullisiksi katsottaviksi työllistymistä edistävistä toimenpiteistä tai joka kieltäytyy antamasta työnvälityslais- sa (248/59) tarkoitettuja selvityksiä, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut.*

Henkilö, joka on ollut yli kolme kuukautta poissa työmarkkinoilta eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta siitä päivästä lukien, jona hän on uudelleen tullut työmarkkinoile.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneen kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitetussa työssä tai työllistynyt vastaavalla tavalla yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

9 a §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on oikeus erota työstä päiväraha-oikeuttaan menettämättä myös muusta kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

Henkilöllä on oikeus erota työstä päiväraha-oikeuttaan menettämättä, jos työpaikka sijaitsee maan rajojen ulkopuolella.

Henkilöllä on oikeus erota työstä päiväraha-oikeuttaan menettämättä myös muusta kuin edellä 1—3 momentissa tarkoitettusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Omavastuu-aika

Omavastuu-aika on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu. Alkavan kalenterivuoden aikana uutta omavastuu-aikaa ei edellytetä:

3) kun omavastuu-aika on kalenterivuoden päättyessä täyttynyt ilman, että työttömyyspäivärahan maksu vielä on alkanut; *tai*

4) kun oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa uudelleen 14 päivän kuluessa edellisen työttömyyspäiväraha-oikeuden päättymisestä.

3) kun omavastuu-aika on kalenterivuoden päättyessä täyttynyt ilman, että työttömyyspäivärahan maksu vielä on alkanut;

4) kun oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa uudelleen 14 päivän kuluessa edellisen työttömyyspäiväraha-oikeuden päättymisestä; *tai*

5) kun henkilö on saanut työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea tai 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettua etuutta ja palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 14 päivän kuluessa edellisen tarkoitettujen etuuden päättymisen jälkeen.

26 §

Päiväraha-kauden kesto

Peruspäivärahaa maksetaan ajallisesti rajoittamattomana ja ansioon suhteutettua päivärahaa enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Omavastuupäiviksi katsotaan myös 7 §:n 1 momentin, 11 §:n ja 13 §:n 2 momentin mukaisiin määräaikoihin sisältyvät työttömyyspäivät.

26 §

Päiväraha-kauden kesto

Peruspäiväraha maksetaan ajallisesti rajoittamattomana ja ansioon suhteutettua päivärahaa enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Viiden päivän enimmäismäärää laskettaessa korvauspäivinä pidetään myös niitä päiviä, joina henkilö saa työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea. Omavastuupäiviksi katsotaan myös 7 §:n 1 momentin, 8 §:n, 9 §:n 1 ja 4 momentin ja 13 §:n 2 momentin mukaisiin määräaikoihin sisältyvät työttömyyspäivät.

33 §

Sosiaali- ja terveysministeriön ja kansaneläkelaitoksen välinen tehtäväjako

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on antaa yleiset ohjeet työttömyysturvan osalta yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi perusturvassa ja ansioturvassa.

33 §

Sosiaali- ja terveysministeriön ja kansaneläkelaitoksen välinen tehtäväjako

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on antaa yleiset ohjeet työttömyysturvan osalta yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi perusturvassa ja ansioturvassa. Ministeriöllä on lisäksi oikeus antaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi sitovat määräykset tässä laissa tarkoitettujen etuuksien myöntämis-, maksamis-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*ja takaisinperintämenettelystä työttömyyskas-
soille.*

37 §

Rahoitus

*Kansaneläkelaitos voi käyttää 1 momentissa
tarkoitettuja ennakoita myös Euroopan talous-
alueesta tehdyn sopimuksen liitteissä mainitun
Neuvoston asetuksen, joka koskee sosiaaliturva-
järjestelmien soveltamista yhteisön alueella liik-
kuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin am-
matinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä
(ETY N:o 1408/71) 69 ja 70 artiklan mukaisiin
kustannuksiin.*

43 c §

Työttömyysturva-asiamies

Jokaisessa työvoimapiirissä on työministeri-
ön määräämä työttömyysturva-asiamies, joka
valvoo 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lau-
suntojen lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta.
Työttömyysturva-asiamies on oikeutettu hake-
maan työttömyyspäivärahan saamisen työvoi-
mapoliittisia edellytyksiä koskevassa asiassa
vakuutus oikeudelta lainvoimaisen päätöksen-
poistamista 43 §:n mukaisesti.

43 c §

Työttömyysturva-asiamies

Jokaisessa työvoimapiirissä on työministeri-
ön määräämä työttömyysturva-asiamies, joka
valvoo 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lau-
suntojen lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta.
Työttömyysturva-asiamies on oikeutettu *valit-
tamalla* hakemaan työttömyyspäivärahan saa-
misen työvoimapoliittisia edellytyksiä koske-
vassa asiassa *muutosta työttömyysturvalauta-
kunnalta ja vakuutus oikeudelta 40 §:n mukaises-
ti 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta*
sekä vakuutus oikeudelta lainvoimaisen päätök-
sen poistamista 43 §:n mukaisesti.

47 §

Asetuksenantovaltuutus

Asetuksella säädetään:

4) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettusta sopivan
työvoiman saatavissa olon selvittämisestä; *sekä*
5) 13 §:n 2 momentissa tarkoitettusta työ-
markkinoilla olost.

4) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettusta sopivan
työvoiman saatavissa olon selvittämisestä;
5) 13 §:n 2 momentissa tarkoitettusta työ-
markkinoilla olost; *sekä*
6) *mitä vapaaehtoistyötä tai siihen rinnastet-
tavaa toimintaa työtön henkilö voi harjoittaa
työttömyyspäiväraha-oikeuttaan menettämättä.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaan tullessa lomautettuihin sekä osa-aika- tai sivutyötä tekeviin sovelletaan 5 luvun säännöksiä siten, että päivärahaa maksetaan 26 §:n mukaan jokaiselle työttömyys-etuutta saavalle henkilölle, jonka oikeus etuuteen on alkanut aiemman lain mukaisesti ennen tämän lain voimaantuloa. Sama on voimassa henkilöstä, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty 18 §:ssä mainitulla tavalla aikaisintaan kuusi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain voimaan tullessa lomautettuihin sekä osa-aika- tai sivutyötä tekeviin sovelletaan 5 luvun säännöksiä siten, että päivärahaa maksetaan 26 §:n mukaan jokaiselle työttömyys-etuutta saavalle henkilölle, jonka oikeus etuuteen on alkanut aiemman lain mukaisesti ennen tämän lain voimaantuloa. *Edellä mainittu koskee henkilöä, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty 18 §:ssä mainitulla tavalla aikaisintaan kuusi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa. Osa-aikatyötä tekevään henkilöön sovelletaan kuitenkin lain 19 §:n säännöksiä silloin, kun alkuperäisen työsopimuksen mukainen osa-aikatyö jatkuu henkilön oltua vähintään 12 kuukautta yhdenjaksoisesti kokoaikatyössä saman työnantajan palveluksessa ja kun henkilö on ollut työvoimatoimistossa kokoaikatyönhakijana ennen edellä tarkoitettua kokoaikatyön alkamista.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1993.

Tämän lain 7 §:n 5 momenttia sovelletaan, jos työstä kieltäytyminen on tapahtunut tämän lain tultua voimaan. Lain 8 §:ää sovelletaan, jos koulutuksesta kieltäytyminen, eroaminen tai erottaminen on tapahtunut lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 1 momenttia ja 9 a §:n 3 momenttia sovelletaan, jos työsuhde on päättynyt lain tultua voimaan. Lain 9 §:n 4 momenttia sovelletaan, jos henkilö on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi lain tultua voimaan. Lain 43 c §:n 1 momenttia sovelletaan päätöksiin, jotka on annettu lain tultua voimaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

